

Studiu privind implementarea Directivei 95/2014 în România – perspectiva legislativă și aplicarea efectivă

Dr. Teodora Viorica FĂRCAȘ,
cadru didactic asociat Facultatea de Științe Economice
și Gestiunea Afacerilor, Universitatea Babeș-Bolyai,
Cluj-Napoca, auditor financiar, G5 Consulting S.R.L.,
e-mail: teodora.farcas@proceduriaudit.ro

Rezumat

Cercetarea de față își propune să reprezinte o contribuție în cadrul literaturii de specialitate în domeniul implementării Directivei 95/2014/UE la nivelul țărilor membre și a raportării nefinanciare. Obiectivul studiului este acela de a prezenta cum s-au preluat în legislația din România prevederile Directivei și de a analiza cum au răspuns companiile obligate să raporteze elementele nefinanciare. Printr-un studiu calitativ, o analiză de conținut a documentelor legislative și un studiu pe o perioadă de 3 ani, 2016, 2017 și 2018, asupra unui eșantion de 10 companii, cu capital majoritar românesc, care fac parte din componența indicelui BetPlus, s-a ajuns la concluzia că implementarea Directivei în legislația din România a reprezentat un pas înainte în raportarea nefinanciară, răspunsul companiilor fiind pozitiv, în majoritatea cazurilor acordându-i-se o importanță considerabilă în cadrul raportărilor anuale.

Cuvinte-cheie: Directiva 2014/95/UE; raportare nefinanciară; legislație românească; societăți cotate

Clasificare JEL: M14, M48

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Fărcaș, T. V., (2020), Study about the Implementation of the Directive 95/2014 in Romania – Legislative Perspective and the Actual Application, *Audit Financiar*, vol. XVIII, no. 2(158)/2020, pp. 339-351, DOI: 10.20869/AUDITF/2020/158/009

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2020/158/009>
Data primirii articolului: 4.10.2019
Data revizuirii: 7.10.2019
Data acceptării: 31.03.2020

Introducere

Comunicarea cu părțile interesate este vitală pentru companii. Acestea pot utiliza rapoartele anuale, rapoartele de responsabilitate socială sau raportarea integrată pentru a comunica cu grupul lor de interes (Dumitru ș.a., 2014). Raportarea companiilor s-a modificat în timp și a evoluat de la simple rapoarte financiare, către rapoarte non-financiare odată cu dezvoltarea conceptelor de responsabilitate socială și sustenabilitate. Majoritatea raportării nefinanciare se face pe o bază voluntară, excepție făcând anumite state din Europa, care au implementat în legislația domestică obligația de a întocmi astfel de rapoarte (Tschopp and Huefner, 2014; Bonson and Bednarova, 2014; Idowu ș.a., 2016).

Literatura de specialitate prezintă numeroase „orientări, principii, reglementări și standarde naționale de raportare a informațiilor de responsabilitate socială” (Tschopp și Huefner, 2014). De altfel, există inițiative internaționale precum Inițiativa Raportării Globale (GRI), Seria AA1000 a AccountAbility, Comunicarea privind progresul (COP) a Pactului Național al ONU, orientările Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), convențiile din Organizația Internațională a Muncii (OIM), standardele Organizației Internaționale pentru Standardizare (ISO).

Această situație oferă corporațiilor libertatea de a alege dintr-o gamă largă de orientări și standarde propuse, ceea ce face ca raportarea nefinanciară actuală să fie greu de comparat și să ofere o încredere scăzută părților interesate (Bonson și Bednarova, 2014; Albu ș.a., 2013; Tschopp și Huefner, 2014; English and Schooley, 2014). Astfel, ca și în cazul raportării financiare, este nevoie de un cadru acceptat internațional, care să poată duce la uniformitate.

Începând cu exercițiul financiar 2017, companiile mari, care îndeplinesc anumite criterii, din țările Uniunii Europene, odată cu implementarea Directivei 2014/95/UE de modificare a Directivei 2013/34/UE în ceea ce privește prezentarea de informații nefinanciare și de informații privind diversitatea de către anumite întreprinderi și grupuri mari, au obligația legală de a întocmi și prezenta o declarație nefinanciară.

La baza raportării nefinanciare guvernate de Directiva 2014/95/UE se află două scopuri (La Torre ș.a., 2018): în primul rând, posibilitatea **comparării informațiilor nefinanciare** în spațiul Uniunii Europene; în al doilea

rând, creșterea responsabilității arătate de companiile europene prin obligativitatea raportării informațiilor nefinanciare.

Lucrarea de față dorește să contribuie la literatura de specialitate în domeniul raportărilor nefinanciare și al studiului implementării Directivei 2014/95/UE la nivelul statelor membre. Articolul este structurat în patru părți care oferă: informații despre stadiul actual al literaturii de specialitate pe tematica articolului și metodologia utilizată, o privire de ansamblu asupra implementării Directivei în țările Uniunii Europene și un studiu al implementării Directivei în România, atât din punct de vedere legislativ, cât și practic.

Obiectivul principal al articolului este acela de a prezenta modul efectiv de implementare a Directivei 2014/95/UE în legislația românească și răspunsul societăților, care au obligativitatea raportării nefinanciare, în primii doi ani de la adoptarea Directivei.

1. Literatura de specialitate și metodologia cercetării

1.1. Revizuirea literaturii de specialitate

Literatura de specialitate care tratează subiectul Directivei 2014/95/UE este în continuă dezvoltare, subiectul fiind unul de interes, alături de raportarea integrată. Studiile în domeniul Directivei pot fi împărțite în două categorii: o categorie care abordează conținutul actului normativ și care discută aspectele pozitive și pe cele negative ale acestuia și factorii de influență ai raportării nefinanciare (Szabó și Sørensen, 2015; Krištofik, Lament și Musa, 2016; Monciardini, 2016; Amelio, 2017; Fernández Gaztea și Muñoz Fernández, 2017; Aureli ș.a., 2018; Dumay ș.a., 2018; Grewal, Riedl și Serafeim, 2018; La Torre ș.a., 2018; Manes-Rossi ș.a., 2018; Wagner, 2018; Maj, 2018; Maj, Hawrysz & Bębenek, 2018); și o altă categorie, care analizează potențialul de implementare a prevederilor Directivei prin analiza rapoartelor publicate de companii din diverse state și/sau sectoare de activitate și, după caz, observă cum a fost aplicată această Directivă și ce informații comunică entitățile vizate în rapoartele publicate pentru anul 2017 (Peršić și Halmi, 2016; Dumitru ș.a., 2017; Dyduch și Krasodomska, 2017; Matuszak și Rózańska, 2017; Venturelli ș.a., 2017; Carini ș.a., 2018; Manes-Rossi ș.a., 2018; Peršić & Halmi, 2018; Sierra-García, García-Benau, Bolas-

Araya, 2018; Venturelli ș.a., 2019). Studiul nostru poate fi încadrat în cea de-a doua categorie.

Subiectul Directivei 2014/95/UE în România este dezbătut de un număr limitat de lucrări științifice care îl abordează din perspectiva ex-ante (Dumitru ș.a., 2017), dar și din perspectiva post implementare din punct de vedere al gradului de transparență și al tendinței de isomorfism mimetic (Tiron-Tudor ș.a., 2019).

Studiile realizate în țările Uniunii Europene demonstrează faptul că impactul Directivei în țările în care raportarea nefinanciară este mai slab dezvoltată, cum este și cazul României, a fost mai mare decât în țările în care societățile erau deja obișnuite să raporteze elementele propuse de Directivă (Dumitru ș.a., 2017; Venturelli ș.a., 2019; Tiron-Tudor ș.a., 2019).

Directiva 2014/95/UE a apărut ca urmare a creșterii atenției acordate tematicii responsabilității sociale (Amelio, 2017), dar și din cauza nivelului neadecvat de transparență a informației nefinanciare și a lipsei diversității în structura de conducere a entităților (Carini ș.a., 2018). Directiva reprezintă primul pas european în direcția obligativității de a raporta informații nefinanciare, însă într-un cadru destul de flexibil – pe principiul „aplică ori explică” (Carini ș.a., 2018). Statele membre au avut obligația să transpună Directiva în legislația națională până în data de 6 decembrie 2016 (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 – articolul 4).

Actul normativ solicită companiilor mari, de interes public, cu un număr mediu de peste 500 angajați să întocmească, separat sau ca parte componentă a raportului administratorului, o declarație nefinanciară care să conțină următoarele informații: aspecte de mediu, sociale și legate de personal, respectarea drepturilor omului și combaterea corupției și a dării de mită (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 – articolul 1, paragrafele 1 și 3), politici în legătură cu aspectele enumerate, rezultatele aplicării acestora, principalele riscuri aferente și modul în care entitatea le gestionează, indicatori-cheie de performanță nefinanciară caracteristici organizației, toate însoțite de o prezentare succintă a modelului de afaceri. Mai mult, această declarație ar trebui să cuprindă și o descriere a politicii de diversitate în ceea ce privește structura de conducere a entității, a modului în care a fost aplicată și a rezultatelor obținute (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 – articolul 1, paragraful 2).

În cazul nedeclarării unuia dintre aspectele menționate în textul Directivei, este necesară motivarea acestei decizii (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 –

articolul 1, paragraful 1). De asemenea, dacă o companie întocmește un raport separat care include și informațiile precizate în Directivă, statele membre pot anula obligația de a întocmi separat acea declarație nefinanciară în momentul transpunerii în legislația națională (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 – articolul 1, paragraful 1). În plus, documentul lasă la dispoziția statelor membre decizia de a impune sau nu obligația **auditării** informațiilor nefinanciare comunicate (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2014 – articolul 1, paragraful 1).

Prin respectarea unui minim de cerințe și printr-o mare flexibilitate de acțiune, inițiativa europeană este menită să crească numărul companiilor care raportează aspecte de sustenabilitate (Amelio, 2017; Carini ș.a., 2018), să aducă îmbunătățiri calitative ale informației furnizate și în ceea ce privește diversitatea consiliilor directoare (Carini ș.a., 2018), să determine un nivel comparativ de transparență în Europa și să crească gradul de încredere acordat informației comunicate (Aureli ș.a., 2018).

În momentul emiterii documentului, Comisia Europeană declara faptul că acesta reprezintă un pas înainte în sensul integrării aspectelor financiare, de mediu, sociale, într-un document complet și coerent, însă nu implică și conformitatea cu raportarea integrată (Eccles ș.a., 2015). Se consideră că aplicarea acestei Directive constituie o mare oportunitate de familiarizare cu cadrul de raportare integrată <IR>, în situația unei eventuale obligativități a conformării cu acest cadru (Dumay ș.a., 2017), iar Uniunea Europeană acordă o atenție constantă evoluției conceptului de raportare integrată (Eccles ș.a., 2015). De exemplu, modelul celor șase capitaluri din cadrul de raportare integrată propus de Consiliul Internațional pentru Raportare Integrată (IIRC) poate fi aplicat în abordarea temelor sociale și de mediu solicitate prin această Directivă, punând totodată în evidență modul în care resursele sunt utilizate și combinate pentru a crea valoare (Dumay ș.a., 2018).

În anul 2017, Uniunea Europeană a publicat un ghid privind raportarea nefinanciară, cu caracter orientativ, menit să ajute entitățile în furnizarea unor informații nefinanciare „relevante, utile, consecvente și comparabile” (Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2017: 4). O comparație între acest ghid, prevederile cadrului <IR> și standardele GRI G4 pune în evidență faptul că elementele de conținut precizate în Directivă depășesc prevederile celorlalte două cadre, iar companiile care vor să adopte cadrul <IR> sau

versiunea a patra a standardelor GRI trebuie să aibă în vedere obligativitatea de a raporta și alte informații decât cele cuprinse în aceste cadre (Manes-Rossi ș.a., 2018). De altfel, preluarea conducerii executive a Consiliului Internațional pentru Raportare Integrată (IIRC), în anul 2016, de o persoană cu o vastă experiență în activitatea Parlamentului European și implicată în arhitectura Directivei 2014/95/UE poate reprezenta un semn al viitoarei recunoașteri a cadrului de raportare integrată în legislația europeană și, implicit, al convergenței celor două inițiative (Monciardini et al., 2017).

1.2. Metodologie

Printr-o cercetare calitativă, care a presupus analiza de conținut a Directivei și a legislației românești prin care s-a adoptat aceasta, precum și printr-un studiu al rapoartelor/declarațiilor nefinanciare ale unui eșantion de societăți cotate la Bursa de Valori București, am încercat să răspundem următoarelor întrebări de cercetare:

1. Răspund societățile cotate din România prevederilor legislative în materie de raportări nefinanciare?
2. Rapoartele/declarațiile din ultimii doi ani prezintă informații care ajută utilizatorii în luarea deciziilor sau sunt mai mult o conformare de formă la cerințele legislative?

Pentru studiul de caz au fost selectate 10 companii care compun indicele BetPlus, cu capital majoritar românesc. Am ales drept criteriu de selecție capitalul majoritar românesc, pentru că am considerat că societățile multinaționale și cu capital majoritar străin sunt influențate în decizia lor de a prezenta informații nefinanciare de către grupul străin. Am considerat, totodată, că impactul Directivei a fost mai mare asupra companiilor cu capital autohton.

Au fost studiate rapoartele/declarațiile lor nefinanciare pentru anii 2016, 2017 și 2018 și s-a urmărit

identificarea elementelor propuse de Directivă. Prin luarea în considerare și a anului 2016 am încercat să urmărim tranziția de la perioada fără implicațiile Directivei și perioada după implementarea Directivei.

2. Adoptarea Directivei 95/2014/UE

2.1. Transpunerea Directivei 95/2014/UE în legislația statelor membre

Ultimii doi ani au reprezentat un moment definitoriu în ceea ce privește raportarea nefinanciară în Europa. Introducerea Directivei Uniunii Europene a stabilit un curs clar către o mai mare transparență a afacerilor și responsabilitate în ceea ce privește aspectele sociale și de mediu și, poate, un pas spre raportarea integrată.

Totodată, Directiva reprezintă un pas important către standardizarea rapoartelor. Realizarea acestei standardizări în mii de organizații simultan reprezintă o provocare semnificativă. Pentru a fi eficientă, Directiva 95/2014/UE a trebuit să țină seama de diferitele practici comerciale din statele membre ale Uniunii Europene. Prin urmare, Directiva permite cerințelor specifice statului să asigure punerea sa în aplicare în cadrul diferitelor practici naționale și să țină seama de cerințele naționale existente pentru prezentarea informațiilor nefinanciare. În ceea ce privește publicarea informațiilor nefinanciare, statele membre ale Uniunii prevăd că întreprinderile se pot baza pe cadrele naționale sau internaționale, în acest caz întreprinderile specificând cadrele pe care s-au bazat.

Un studiu din 2017 al GRI și CSR Europe, în colaborare cu Accountancy Europe, descrie care sunt principalele elemente pe care Directiva le lasă la latitudinea statelor membre, și pe care noi le prezentăm în **Tabelul nr. 1**.

Tabelul nr. 1. Cerințe specifice statelor membre

Cadrul de raportare	Formatul de raportare	Conținutul raportului
Cadre internaționale de raportare	Raportul administratorului	Principiul „safe harbour”
Cadre europene de raportare	Raport separat	
Cadrul național de raportare		

Sursa: Prelucrare autor după raportul CSR Europe și GRI, 2019

Principiul „safe harbour” se referă la faptul că anumite informații care ar putea dezavantaja compania în relațiile sale comerciale, dacă ar fi făcute publice, pot să nu fie prezentate în rapoartele nefinanciare.

Directiva conține două componente: o componentă de raportare nefinanciară și o componentă de raportare a diversității.

Declarația nefinanciară sau raportul separat, așa cum am văzut în **Tabelul nr. 1**, este obligatoriu conform Directivei, pentru societățile care îndeplinesc următoarele criterii:

a) sunt considerate întreprinderi mari, dacă depășesc două din trei criterii (cf. Directivei 2013/34/UE):

- i. Număr total de active mai mare de 20 mil euro;
- ii. Cifra de afaceri netă mai mare de 40 mil euro;
- iii. Număr mediu de angajați de 250;

b) sunt entități de interes public;

c) au un număr de salariați care depășește 500.

Declarația sau raportul nefinanciar conține, în măsura în care acestea sunt necesare pentru înțelegerea dezvoltării, performanței și poziției întreprinderii și a impactului activității sale, informații privind cel puțin aspectele de mediu, sociale și de personal, respectarea drepturilor omului și combaterea corupției și a dării de mită, inclusiv:

- descriere succintă a modelului de afaceri al întreprinderii,
- descriere a politicilor adoptate de întreprindere în legătură cu aceste aspecte, inclusiv a procedurilor de diligență necesară,
- rezultatele politicilor respective,
- principalele riscuri legate de aceste aspecte care decurg din operațiunile întreprinderii, inclusiv, atunci când este relevant și proporțional, relațiile sale de afaceri, produsele sau serviciile sale care ar putea avea un impact negativ asupra domeniilor respective și modul în care întreprinderea gestionează riscurile respective,

- indicatori-cheie de performanță nefinanciară relevanți pentru activitatea specifică a întreprinderii.

În ceea ce privește auditul statutar, statele membre se asigură că auditorul sau firma de audit statutar verifică dacă s-a furnizat declarația nefinanciară sau raportul separat menționat.

Componenta de raportare a diversității trebuie îndeplinită de către organizațiile care sunt considerate entități de interes public și anume sunt cotate pe o piață reglementată a oricărui stat membru. Se vor raporta elemente precum vârstă, sex, educație și experiență profesională pentru angajați, în principal pentru personalul administrativ, management și organismele de supraveghere.

Raportul trebuie să conțină:

- o descriere a politicii de diversitate aplicată;
- obiectivele acelei politici;
- cum a fost implementată politica respectivă;
- rezultatele implementării acelei politici.

Același raport al GRI în colaborare cu CSR Europe prezintă un sumar al implementării Directivei în legislația țărilor din Uniunea Europeană, respectiv ce au preluat, ce au adaptat și ce au exclus. În **Tabelul nr. 2**, pe care noi l-am prelucrat după informațiile din raport, semnul „=” semnifică preluarea în totalitate a elementelor din Directivă, semnul „o” semnifică faptul că acele cerințe din Directivă au fost adaptate specificului legislației naționale și semnul „x”, înseamnă că acele cerințe nu au fost preluate în legislația națională.

Așa cum poate fi observat din **Tabelul nr. 2**, 18 din cele 28 de țări membre au păstrat definiția unei întreprinderi mari din Directivă. Doar în 6 țări membre UE conceptul de „entitate de interes public” a fost preluat exact din textul Directivei și reprezintă fie o societate cotată pe o piață reglementată, fie o instituție de credit sau de asigurări. În restul țărilor acest concept s-a adaptat la condițiile naționale. România a adaptat definiția entității de interes public la specificul legislației naționale, incluzând în această definiție și entitățile deținute de stat.

Tabelul nr. 2. Preluarea Directivei în legislația statelor membre

Țara	Definiția unei întreprinderi mari	Definiția unei entități publice	Conținutul și tematica raportului	Cadrul de raportare	Forma de prezentare	Implicațiile auditorului	Penalități pentru nerespectare	Principiul „safe harbour”	Necesitatea raportării diversității
Austria	=	0	=	=	0	=	0	=	0
Belgia	0	0	=	=	0	0	0	=	=
Bulgaria	=	0	=	0	0	0	0	=	0
Croația	=	0	=	=	0	=	0	=	0
Cipru	=	0	=	=	=	=	0	=	0
Republica Cehă	0	0	=	=	0	=	0	=	=
Danemarca	0	0	=	0	0	0	0	X	0
Estonia	0	=	=	=	0	=	X	X	0
Finlanda	=	=	=	=	=	=	0	=	=
Franța	=	0	=	=	0	0	0	X	=
Germania	=	0	=	=	0	=	0	=	=
Grecia	0	0	0	=	0	=	0	=	=
Ungaria	=	0	=	=	0	=	0	=	=
Islanda	0	0	=	=	0	0	0	=	0
Irlanda	=	=	=	=	=	=	0	=	0
Italia	=	0	=	0	0	0	0	=	=
Letonia	=	0	0	=	0	0	0	=	=
Lituania	=	0	0	=	0	=	0	=	0
Luxemburg	0	0	=	=	=	=	0	=	=
Malta	=	=	0	=	0	=	0	=	=
Olanda	=	0	=	=	0	0	X	=	=
Norvegia	=	0	=	=	0	=	0	X	=
Polonia	=	0	=	0	=	=	0	=	=
Portugalia	0	0	=	=	=	=	0	=	=
România	0	0	0	=	=	0	0	=	=
Slovacia	=	0	=	0	0	=	0	X	=
Slovenia	=	=	0	=	0	=	0	=	0
Spania	=	0	0	0	0	=	X	=	=
Suedia	0	0	0	=	0	=	0	=	=
Regatul Unit	0	=	=	=	0	0	0	=	=

Sursa: Prelucrare autor după raportul CSR Europe și GRI, 2019

Elementele cu cel mai înalt grad de preluare în legislațiile naționale, așa cum sunt prevăzute de către Directivă, sunt: principiul „safe harbour”, care a fost preluat de către toate țările cu excepția Danemarcei, Estoniei, Franței și Slovaciei; cadrul de raportare a fost preluat din Directivă de către 22 de țări, restul l-au adaptat; formatul raportului a fost preluat de către 20 de țări. Implicarea auditorului a fost preluată de 19 țări așa cum este prevăzut de Directivă și anume că acesta trebuie să certifice dacă există declarația nefinanciară, iar aspectele privind diversitatea au fost preluate ca în Directivă tot de către 19 din țările membre, restul țărilor adaptând conținutul acestei prevederi.

2.3. Transpunerea Directivei în legislația din România

Conform alin. 8 din Ordinul ministrului finanțelor publice 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, entitățile de interes public sunt definite ca fiind „societățile/comaniile naționale, societățile cu capital integral sau majoritar de stat și regiile autonome”.

Conform Legii 162/2017 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate și de modificare a unor acte

normative, entitățile de interes public sunt definite conform articolului 2, alin. 12 ca fiind:

- „a) societățile ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată;
- b) instituțiile de credit;
- c) societățile de asigurare, asigurare-reasigurare și de reasigurare;
- d) instituțiile financiare nebancale, definite potrivit reglementărilor legale, înscrise în Registrul general; instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică, definite potrivit legii, care acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emitere de monedă electronică și prestare de servicii de plată; fondurile de pensii administrate privat, fondurile de pensii facultative și administratorii acestora; societățile de servicii de investiții financiare, societățile de administrare a investițiilor, organismele de plasament colectiv, depozitari centrali, casele de compensare, contrapărți centrale și operatori de piață/sistem autorizați/avizați de Autoritatea de Supraveghere Financiară; societățile/comaniile naționale; societățile cu capital integral sau majoritar de stat; regiile autonome.”

Așadar, termenul de „entitate de interes public” cuprinde un spectru mai larg decât cel definit de către Directiva 2014/95/UE. Anterior adoptării Directivei, entitățile cotate pe piața reglementată din România, și anume Bursa de Valori București, prin Regulamentul nr. 1/2006, aveau obligația să includă în raportul anual anumite informații nefinanciare și anume:

„1.1.5. Evaluarea aspectelor legate de angajații/personalul societății comerciale

- a) Precizarea numărului și a nivelului de pregătire a angajaților societății comerciale, precum și a gradului de sindicalizare a forței de muncă;
- b) Descrierea raporturilor dintre manager și angajați, precum și a oricăror elemente conflictuale ce caracterizează aceste raporturi.

1.1.6. Evaluarea aspectelor legate de impactul activității de bază a emitentului asupra mediului înconjurător

Descrierea sintetică a impactului activităților de bază ale emitentului asupra mediului înconjurător, precum și a oricăror litigii existente sau preconizate cu privire la încălcarea legislației privind protecția mediului înconjurător.”

În legislația românească, Directiva europeană s-a preluat prin intermediul Ordinului ministrului finanțelor publice 1938/2016, care aduce completări OMFP 1802/2014 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate* și care vizează contabilitatea instituțiilor în care statul este acționar majoritar și a regiilor autonome, acestea fiind considerate entități de interes public din perspectiva OMFP 1802/2014 și prin Ordinul ministrului finanțelor publice 2844/2016 *pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)*, care se aplică societăților ale căror valori mobiliare sunt cotate la Bursa de Valori București.

Astfel, entitățile de interes public care la data bilanțului depășesc criteriul de a avea un număr mediu de 500 salariați sunt obligate să prezinte informații nefinanciare. Ambele cadre legislative au preluat din Directivă în totalitate cerințele de raportare nefinanciară, cu privire la informații privind cel puțin aspectele de mediu, sociale și de personal, respectarea drepturilor omului și combaterea corupției și a dării de mită, inclusiv:

- „a) o descriere succintă a modelului de afaceri al entității;
- b) o descriere a politicilor adoptate de entitate în legătură cu aceste aspecte, inclusiv a procedurilor de diligență necesară aplicate;
- c) rezultatele politicilor respective;
- d) principalele riscuri legate de aceste aspecte care decurg din operațiunile entității, inclusiv, atunci când este relevant și proporțional, relațiile sale de afaceri, produsele sau serviciile sale care ar putea avea un impact negativ asupra domeniilor respective și modul în care entitatea gestionează riscurile respective;
- e) indicatori-cheie de performanță nefinanciară relevanți pentru activitatea specifică a entității.

(2) Dacă entitatea nu pune în aplicare politici în ceea ce privește unul sau mai multe dintre aspectele menționate la alin. (1), declarația nefinanciară oferă o explicație clară și motivată cu privire la această opțiune.” (cap. 7, pct. 492¹, OMFP1802/2014 ; cap. 7, pct. 39, OMFP2844/2016)

Legislația românească prevede ca raportarea nefinanciară să se facă sub forma unei declarații nefinanciare care să fie inclusă în raportul administratorului. De asemenea, sunt prevăzute și câteva cerințe de prezentare a unor informații legate de diversitate, în special de gen.

În 2018 a fost emis Ordinul ministrului finanțelor publice nr. 470/2018 prin care se introduce un nou punct în OMFP 1802/2014, pct. "492^6. La prezentarea informațiilor nefinanciare este avută în vedere Comunicarea Comisiei Europene «Ghid privind raportarea informațiilor nefinanciare (metodologia de raportare a informațiilor nefinanciare) (2017/C 215/01)», publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, seria C, nr. 215 din data de 5 iulie 2017." Astfel că ghidul emis de Comisia Europeană este modelul de prezentare pentru societățile din România.

3. Studiu de caz

Pentru a răspunde întrebărilor de cercetare adresate și pentru atingerea obiectivului acestui articol, am realizat un studiu de caz asupra unui eșantion de societăți cotate la Bursa de Valori București. Au fost selectate un număr de 10 companii din sectoare de activitate diferite care au capital majoritar românesc.

Procesul de selecție a constat în alegerea, dintre componentele indicelui BetPlus, a acelor companii cu capital majoritar românesc, cu un număr mediu de peste 500 de angajați. Pentru determinarea procentului de capital românesc nu au fost luate în considerare valorile corespunzătoare câmpului „Alți acționari” din subcategoria Structură acționari de pe pagina de „Sumar” a fiecărei companii, disponibilă pe pagina web a BVB.

Astfel, caracteristicile celor 10 entități cotate la BVB selectate pentru acest studiu de caz sunt prezentate în Tabelul nr. 3.

Tabelul nr. 3. Eșantion companii studiu

Nr. crt.	Denumirea companiei	Sector de activitate	Capital românesc	Număr salariați
1	Aerostar (ARS)	Industrial (aeronaute și nave spațiale)	86,17%	1.969
2	Antibiotice (ATB)	Farmaceutic	68,41%	1.415
3	Transelectrica (TEL)	Utilități (energie)	58,69%	2.102
4	Compa (CMP)	Industrial (piese și accesorii auto)	67,58%	2.178
5	Conpet (COTE)	Servicii (transport prin conducte)	58,72%	1.709
6	Electromagnetica (ELMA)	Industrial (instrumente și dispozitive pentru măsură, verificare, control, navigație)	55,77%	577
7	Oil Terminal (OIL)	Servicii (manipulări)	59,63%	1.012
8	Nuclearelectrica (SNN)	Utilități (energie)	82,50%	2.058
9	Romgaz (SNG)	Utilități (gaze naturale)	70,00%	2.414
10	Transgaz (TGN)	Utilități (gaze naturale)	58,51%	4.202

Sursa: Proiecția autorului, 2019

Așadar, se poate observa că eșantionul cuprinde companii din diverse sectoare de activitate din România, sectoare care au și un puternic impact în economia țării precum industria farmaceutică, sectorul energie și gaze naturale și industria constructoare de aeronave și piese auto.

De pe pagina web a BVB am selectat și parcurs pentru fiecare societate rapoartele anuale în care, conform legislației în vigoare, trebuie să existe declarația nefinanciară. De asemenea, în cazul

societăților la care nu am găsit declarația inclusă în raportul administratorului, iar raportul auditorului menționa faptul că aceasta există separat, am căutat-o pe website-ul companiei. Anii de referință pentru care s-a realizat analiza sunt 2016, 2017 și 2018.

Pentru fiecare din acești ani și pentru fiecare companie în parte, am urmărit dacă există prezentate elementele prevăzute de către Directiva 95/2014/UE și implementate în legislația autohtonă.

3.1. Rezultate

În Tabelul nr. 4 am sintetizat în ce măsură societățile prezintă în declarațiile lor nefinanciare elementele

prevăzute de legislație. Am notat cu „0” lipsa informațiilor, cu „0.5” prezentarea parțială a acestora și cu „1” existența informației.

Tabelul nr. 4. Prezentarea elementelor prevăzute de legislație în declarațiile nefinanciare

Elemente	ARS			ATB			TEL			CMP			COTE		
	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
o descriere succintă a modelului de afaceri al entității	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1
o descriere a politicilor adoptate de entitate în legătură cu aceste aspecte, inclusiv a procedurilor de diligență necesară aplicate	0,5	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	0,5	1	1	0,5	1	1
rezultatele politicilor respective	0,5	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1
principalele riscuri legate de aceste aspecte care decurg din operațiunile entității, inclusiv, atunci când este relevant și proporțional, relațiile sale de afaceri, produsele sau serviciile sale care ar putea avea un impact negativ asupra domeniilor respective și modul în care entitatea gestionează riscurile respective	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0,5	0,5	0	1	1
indicatori-cheie de performanță nefinanciară relevanți pentru activitatea specifică a entității	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1
Total	2	5	5	1,5	1,5	1,5	3,5	5	3,5	1	3,5	3,5	1	5	5
Elemente	ELMA			OIL			SNN			SNG			TGN		
	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
o descriere succintă a modelului de afaceri al entității	1	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1
o descriere a politicilor adoptate de entitate în legătură cu aceste aspecte, inclusiv a procedurilor de diligență necesară aplicate	1	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1	0,5	1	1
rezultatele politicilor respective	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
principalele riscuri legate de aceste aspecte care decurg din operațiunile entității, inclusiv, atunci când este relevant și proporțional, relațiile sale de afaceri, produsele sau serviciile sale care ar putea avea un impact negativ asupra domeniilor respective și modul în care entitatea gestionează riscurile respective	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
indicatori-cheie de performanță nefinanciară relevanți pentru activitatea specifică a entității	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	1
Total	5	5	5	1	5	5	1	5	5	1	5	5	1	5	5

Notă: 0=nu există; 0.5=există parțial; 1=există

Sursa: Proiecție proprie

Societatea **Aerostar S.A.** este un bun exemplu pentru prezentarea informațiilor nefinanciare în anul 2018. Aceasta și-a îmbunătățit raportarea de la un an la altul. Chiar dacă și în 2016 societatea prezenta anumite informații nefinanciare, în principal legate de modelul de business, politica de mediu și cea referitoare la angajați, odată cu implementarea Directivei și cu apariția Ghidului Comisiei Europene, aceasta și-a îmbunătățit raportarea nefinanciară. În raportul din 2017 apare declarația nefinanciară, care atinge toate elementele specificate în legislație. Societatea specifică în raportul din 2017 faptul că ei fac raportări nefinanciare încă dinainte de a avea o obligativitate pentru a fi cât mai transparent față de grupul lor de interes. Analizând rapoartele din cei 3 ani consecutivi, în 2018 se poate observa o claritate și o transparență superioară celor din rapoartele precedente și o importanță crescută acordată aspectelor nefinanciare, declarația fiind amplasată la începutul raportului administratorului.

Societatea **Antibiotice S.A.** nu și-a îndeplinit obligațiile legale referitoare la declarația nefinanciară, aceasta ne reprezentând o astfel de declarație. Societatea prezintă același tip de informații nefinanciare pe parcursul celor 3 ani analizați, și anume își prezintă modelul de afaceri și face unele referiri la protecția mediului și la angajați. Auditorii au specificat în raportul auditorului independent faptul că aceasta nu a prezentat declarația nefinanciară.

Societatea **Transelectrica S.A.** are, în anul 2017, *Raport non-financiar* separat, prin care prezintă toate elementele solicitate de către legislația în vigoare. În anul 2016, precedent implementării Directivei, aceasta prezintă doar câteva elemente nefinanciare în raportul administratorilor, în conformitate cu Regulamentul CNVM nr. 1/2006. Societatea prezintă o transparență crescută în modul său de raportare prin întocmirea acestui raport non-financiar pentru anul 2017. Pentru anul 2018 însă, nu am mai identificat un astfel de raport separat și nici declarația nefinanciară în cuprinsul raportului administratorilor, însă unele elemente sunt prezentate. Raportul auditorului nu specifică lipsa declarației nefinanciare.

Societatea **Compa S.A.** prezintă declarația nefinanciară pentru anul 2017 separat, iar pentru anul 2018 imediat după raportul administratorilor. Declarația nefinanciară prezentată de această companie tratează în parte aproximativ toate elementele solicitate de către legislația în vigoare, mai puțin indicatori nefinancieri, comportamentul față de corupție și darea de mită și o

slabă prezentare a riscurilor. Declarația oferă utilizatorilor un grad relativ ridicat de transparență. În anul 2016 informațiile nefinanciare se reduc la cele solicitate de către Regulamentul CNVM nr. 1/2006.

Pentru anul 2016 societatea **Conpet S.A.** prezintă doar câteva informații nefinanciare solicitate de Regulamentul CNVM nr. 1/2006. Din 2017 societatea prezintă ca parte integrantă la raportul administratorilor declarația nefinanciară. Această declarație prezintă elementele prevăzute de către Directiva implementată în legislația românească, asigurând o transparență crescută a raportării companiei.

Electromagnetica S.A. este una din companiile din România care a prezentat informații nefinanciare, printr-o declarație nefinanciară, încă înainte de a se aplica legislația. Astfel, societatea are încă din 2016 declarația nefinanciară prezentată pe site-ul companiei la informații pentru investitori, atingând toate elementele solicitate de către legislația în vigoare și având un grad crescut de transparență. Societatea prezintă declarația nefinanciară separat de raportul administratorilor.

Oil Terminal S.A. prezintă declarația nefinanciară ca parte din raportul administratorului atât pentru 2017, cât și pentru anul 2018. Declarațiile sale nefinanciare sunt complexe și ating punctual fiecare element prevăzut de către legislație. În anul 2016 societatea prezintă doar câteva informații nefinanciare, atât cât se solicita prin Regulamentul CNVM nr. 1/2006.

În anul 2016, la fel ca majoritatea companiilor, societatea **Nuclearelectrica S.A.** a prezentat informații nefinanciare foarte restrânse și cu privire la elemente solicitate prin Regulamentul nr. 1/2006 al CNVM. Începând cu 2017, societatea s-a aliniat la cerințele legale și prezintă un raport non-financiar foarte complex, asigurând un grad ridicat de transparență și informare cu privire la societate.

Societatea **S.N.G.N. Romgaz S.A.** prezintă începând cu anul 2017 un raport de sustenabilitate care ține locul declarației nefinanciare solicitate de către legislație. Acest raport de sustenabilitate este foarte bine documentat și oferă toate informațiile solicitate de legislația prin care s-a implementat Directiva 95/2014/UE în România. În 2016 se prezentau doar câteva elemente nefinanciare în raportul administratorilor în conformitate cu legislația în domeniu de la vremea respectivă.

Societatea **Transgaz S.A.** prezintă declarația nefinanciară pentru ambii ani, 2017 și 2018, după implementarea Directivei, descriind toate elementele pe care aceasta le prevede. În 2016 se prezintă informații nefinanciare ca în cazul majorității societăților analizate, și anume cele prevăzute de Regulamentul nr. 1/2006 al CNVM.

3.2. Concluzie

Așa cum se poate observa din analiza noastră, majoritatea companiilor au îndeplinit criteriile legale începând cu anul 2017. Au existat și companii din eșantionul nostru care prezentau informații nefinanciare complexe încă din 2016 (Aerostar S.A. și Electromagnetica S.A.), însă majoritatea companiilor au prezentat până în 2017 informații nefinanciare în conformitate cu Regulamentul CNVM nr. 1/2006. Una dintre companiile analizate (Antibiotice S.A.) nu a prezentat deloc informații nefinanciare, neîndeplinindu-și obligația legală. Auditorii companiei au menționat acest aspect în raportul de audit.

În urma studiului întreprins, considerăm că implementarea în legislația românească a Directivei

95/2014/UE a avut un impact pozitiv, în general, în raportarea nefinanciară a companiilor. Majoritatea companiilor prezintă nu doar declarația nefinanciară, ci chiar adevărate rapoarte non-financiare sau de sustenabilitate. La unele companii (Aerostar S.A.) se vede o evoluție pozitivă în prezentarea informațiilor nefinanciare comparativ de la un an la altul.

Și pentru a răspunde întrebărilor noastre de cercetare concluzionăm:

1. *Răspund societățile cotate din România prevederilor legislative în materie de raportări nefinanciare?*

Răspunsul societăților analizate este pozitiv, acestea acordând o atenție crescută raportării nefinanciare.

2. *Rapoartele/declarațiile din ultimii doi ani prezintă informații care ajută utilizatorii în luarea deciziilor sau sunt mai mult o conformare de formă la cerințele legislative?*

Informațiile nefinanciare prezentate sunt extinse în majoritatea cazurilor și realizate cu atenție, oferind un plus de transparență și o mai bună înțelegere a societății respective. Noi considerăm că, în majoritatea cazurilor, acestea nu sunt doar o conformare de formă.

BIBLIOGRAFIE

Articole în reviste:

1. Albu, C., Albu, N., Dumitru, M., și Dumitru, V.F. (2013), Plurality or convergence in sustainability reporting standards?, *Business and Sustainable Development*, 15(7):729-742.
2. Amelio S. (2017), CSR and Social Entrepreneurship: The Role of the European Union, *Management Dynamics in the Knowledge Economy*, vol. 5, nr. 3, pp. 335-354
3. Aureli S., Magnaghi E., Salvatori F. (2018), The Transposition of the Non-Financial Reporting Directive in the UK, France and Italy, *Symphonya. Emerging Issues in Management* (symphonya.unimib.it), vol. 1, pp. 48-67
4. Bonson, E. and Bednarova, M. (2015) CSR Reporting Practices of Eurozone Companies, *Spanish Accounting Review*, Vol. 18, nr. 2, pp. 182-193
5. Carini C., Rocca R., Veneziani M., Teodori C. (2018), Ex-Ante Impact Assessment of Sustainability Information – The Directive 2014/95, *Sustainability*, vol. 10, pp. 560
6. Dumay J., La Torre M., Farneti F. (2018), Developing trust through stewardship: Implications for intellectual capital, integrated reporting, and the EU Directive 2014/95/EU, *Journal of Intellectual Capital*
7. Dumitru, M, Albu, N., Dumitru, V. F., și Albu, C. (2014) Practices regarding the forms of communication with the consumers used by multinational company at global and local level, *Amfiteatru Economic*, Vol. 16, nr. 35, pp. 41-57
8. Dyduch J, Krasodomska J. (2017), Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure: An Empirical Study of Polish Listed Companies, *Sustainability*, vol. 9, pp.1934
9. English, D. M., & Schooley, D. K. (2014) The evolution of sustainability reporting, *The CPA Journal*, vol. 84, nr. 3, pp.26-35
10. Fernández Gaztea J., Muñoz Fernández A. (2017), “Comply or explain” in the EU, or the New Human

- Rights Reporting Obligation: An Analysis of Directive 2014/95/EU, *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 9, nr. 1, pp. 285-299
11. Grewal J., Riedl E.J., Serafeim G. (2018), Market Reaction to Mandatory Nonfinancial Disclosure, *Management Science*, vol. 65, nr. 7, <https://doi.org/10.1287/mnsc.2018.3099>, pp. 3061-3084
 12. Idowu, S. O, Dragu, I. M., Tiron-Tudor, A. și Fărcaș, T.V. (2016), From CSR and Sustainability to Integrated Reporting, *International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, vol. 4, nr. 2
 13. Krištofik P., Lament M., Musa H. (2016), The reporting of non-financial Information and the rationale for its standardisation, *Business Administration and Management*, vol. 2, nr. 19, pp.157-175
 14. La Torre M., Sabelfeld S., Blomkvist M., Tarquinio L., Dumay J. (2018), Harmonising non-financial reporting regulation in Europe: Practical forces and projections for future research, *Meditari Accountancy Research*, <https://doi.org/10.1108/MEDAR-02-2018-0290>
 15. Maj J. (2018), Embedding Diversity in Sustainability Reporting, *Sustainability*, vol.10, 2487
 16. Maj J., Hawrysz L., Bębenek P. (2018), Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure in Polish Organisations, *International Journal of Contemporary Management*, vol. 17, nr. 1, pp. 197–215
 17. Manes-Rossi F., Tiron-Tudor A., Nicolò G., Zanellato G. (2018), Ensuring More Sustainable Reporting in Europe Using Non-Financial Disclosure – De Facto and De Jure Evidence, *Sustainability*, vol. 10, pp.1162
 18. Matuszak Ł., Róžańska E. (2017), CSR Disclosure in Polish-Listed Companies in the Light of Directive 2014/95/EU Requirements: Empirical Evidence, *Sustainability*, 9, 2304
 19. Monciardini D. (2016), The ‘Coalition of the Unlikely’ Driving the EU Regulatory Process of Non-financial Reporting, *Social and Environmental Accountability Journal*, pp.36, nr. 1, pp.76-89
 20. Peršić M., Halmi L. (2016), Disclosing non-financial information in companies’ reports in Croatia, *Copernican Journal of Finance & Accounting*, vo. 5, nr. 2, pp. 181–200
 21. Peršić M., Halmi L. (2018) Exploring the quality of social information disclosed in non-financial reports of Croatian companies, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, vol. 31, nr. 1, pp. 2024-2043
 22. Sierra-García L., García-Benau M.A., Bolas-Araya H.M. (2018), Empirical Analysis of Non-Financial Reporting by Spanish Companies, *Administrative Sciences*, vol. 8, pp. 29
 23. Szabó D.G., Sørensen K.E. (2015), New EU Directive on the Disclosure of Non-Financial Information (CSR), *European Company and Financial Law Review*, vol. 12, nr. 3, pp. 307–340
 24. Tiron-Tudor, A., Nistor, C. S., Ștefănescu, C. A. și Zanellato, G. (2019), Encompassing Non-Financial Reporting in A Coercive Framework for Enhancing Social Responsibility: Romanian Listed Companies’ Case, *Amfiteatru Economic*, pp. 1-16
 25. Tschopp, D. și Huefner, R.J. (2015), Comparing the Evolution of CSR Reporting to that of Financial Reporting”, *Journal of Business Ethics*, vol.127, nr. 3, pp. 565-577
 26. Venturelli A., Caputo F., Cosma S., Leopizzi R., Pizzi S. (2017), Directive 2014/95/EU: Are Italian Companies Already Compliant?, *Sustainability*, vol. 9, pp. 1385
 27. Venturelli, A., Caputo, F., Leopizzi, R. and Pizzi, S. (2019), The state of art of corporate social disclosure before the introduction of non-financial reporting directive: a cross country analysis, *Social Responsibility Journal*, Vol. 15 nr. 4, pp. 409-423
 28. Wagner C.Z. (2018), Evolving Norms of Corporate Social Responsibility: Lessons from the European Union Experience with Non-Financial Reporting, *Transactions: The Tennessee Journal of Business Law*, vol. 19, pp. 619-708
 29. CSR EUROPE și GRI, (2017) *Member State Implementation of Directive 2014/95/EU A comprehensive overview of how Member States are implementing the EU Directive on Non-financial and Diversity Information*, <https://www.globalreporting.org>

Cărți

1. Eccles R.G., Krzus M.P., Ribot S. (2015) *The Integrated Reporting Movement. Meaning, Momentum, Motives and Materiality*. New Jersey: John Wiley & Sons Inc.

Legislație

1. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (2014), *Directiva 2014/95/EU de modificare a Directivei 2013/34/UE în ceea ce privește prezentarea de informații nefinanciare și de informații privind diversitatea de către anumite întreprinderi și grupuri mari*, L330, disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0095&qid=1558022431060&from=RO>
2. Ordinul ministrului finanțelor publice 1802/2014, publicat în: Monitorul Oficial nr. 963 din 30 decembrie 2014
3. Ordinul ministrului finanțelor publice 1938/2016, Monitorul Oficial nr. 680 din 2 septembrie 2016
4. Ordinul ministrului finanțelor publice 2844/2016, publicat în: Monitorul Oficial nr. 1020 din 19 decembrie 2016
5. Regulamentul CNVM nr. 1/2006, accesat la: <https://asfromania.ro/files/capital/regulamente/2006/Regulament%201-2006%20consolidat%20dupa%20Regulament%20ASF%2011-2015.pdf>